

НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ

Садржај:

- Драгољуб Морачић: *Свешт Сава
Наша анкета*
Јурај Витез: *Рад и дар у живошу чо-
века*
Војин Вишацки: *Смрт К. Чапека*
Карел Чапек: *Молишва чехословач-
ког народа, превела са чешког Ру-
жица Недељковић*
Драг. Дивљановић: *Копачима на во-
доводу*
Милош Петрић: *Незаборављени час*
Василије Попа: *Два сусреша*
Боривоје Кнежевић: *Наша школа*
Станица Ђуровац: *За наше село*
Рајко Скварица: *Своме добром на-
ставнику*
Бранислава Поповић: *Једна моја успо-
мена*
Б. Лечић: *Први корак за остварење
средњошколских права и дужности*
Љубомр Симић: *Годишња времена*
Забавни део

„НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ“

месечни лист за средњошколску омладину

Одобрен од Министарства просвете Снбр 36558-37

„НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ“ доноси ученичке радове из науке, уметности, књижевности, ђачког живота и осталог што наше средњошколце може занимати. На листу могу сарађивати само ученици-це гимназија, грађанских и учитељских школа. „НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ“ излази сваког месеца осим јула и августа.

Годишња претплата 15 динара. Поједини број 1.50 динар. Претплату, рукописе и све остале пошиљке слати на адресу: Уредништво „Новог средњошколца“ — Вршац, Вилсонова ул. бр. 20 — Рукописи се не враћају.

Чековни рачун број 59.536

Угледни примерак шаље се на захтев бесплатно.

Власник и одговорни уредник: **Дамњан Морачић**, наставник Грађанске школе у Вршцу — Степе Степановића улица, број 18.

Уређивачки одбор: **Милица Д. Морачић**, суплент учитељске школе; **Анђелија Попов**, професор реалне гимназије; **Дамњан Морачић**, наставник грађанске школе; **Смиља Гергеч**, уч. IV разреда учитељске школе; **Душан Лаушевић**, уч. IV разр. учитељске школе; **Мара Крижнар**, уч. VIII разр. гимназије; **Александар Милитариу**, уч. VIII разр. гимназије; **Елизабета Мајер**, уч. IV разр. грађанске школе; **Мирослав Толанов**, уч. IV разр. грађанске школе.

Штампа „Југословенска штампарија“ П. Стефановића, Вршац

НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ

Година II

Вршац, јануар 1939

Број 5

Свети Сава

Сви народи имају своје великане. Имамо их и ми; не једног, већ више њих који су својим радом отварали пут бољој будућности и напретку. Изнад свих тих наших великана издиже се неумрла личност славног Немањића — светог Саве.

У доба кад су средњевековни ланци спутавали дух човеков и кочили сваки његов напредак, кад је наш народ живео у средњевековном мраку, незнању и ропству, јавила се у славној породици Немањића још славнија фигура нашег културног препорода и српске мисли — Растко, будући Сава. Још у младости се запојио великим идејама које су имале да воде будућа покољења бољем животу. Још тада је он презрео круну и сјај двора и закуцао на стара храстова врата светогорског манастира, који је био уточиште подјармљених, нада палима духом, жариште културе, знања. Бацио је Растко краљевско одело и обукао дугу ризу да у тишини тамне карејске ћелије смишља и приводи у дело нешто велико. И спремао се Сава, оружао се знањем и са аскетским заносом радио на општем добру свога народа... Дизао је цркве, које су тада претстављале једине културне центре где се је наш народ уз побожну молитву и уз тужни звук гусала запајао националним духом који га је водио ослобођењу. Са чврстом вољом руши Сава све што је старо, по њему безвредно. Руши и ствара. Он је реформатор. И у Србији, и у Палестини, и у Грчкој, и у Светој Гори виде се плодови његове бујне замисли. Свети Сава је силан дух који задивљује својом чврстином, одлучношћу, вољом. Он је зачетник наше културе и књижевности, символ наше самосталности. Он је израдио аутономију наше цркве, измирио браћу, био политичар, писац, дизао школе, просвећивао народ. Као Христос ишао је он, тај велики апостол, по Србији и уносио светлости у мрак, знање у средњевековну учмалост. Убацио је у народ велику идеју српства и са заставом родољубља водио народ за собом у живот, у светлост. Његова мисао није пропала. Она је водила наш народ у победу од

Мишара до Кајмакчалана. Његова мисао храбри покољења на рад. Његова мисао је плодносна, успешна.

Много је од наше културе било уништено, пропало. Ипак, остала је звезда водиља, остао је неумрли наш просветитељ да нас бодри на делање, на стварање. Он нам је завештао културни рад и просвећивање и ми ћемо то наставити.

Спаљен је свети Сава, али прах његовог спаљеног тела развео је ветар широм целе Југославије. И на дан св. Саве, кад по свим школама наше домовине бруји песма о његовој величини, лебди његов дух над нама и потсећа нас на остварење његовог идеала, на ширење просвете и културе. Умро је велики Србин. Нема га више међу нама, али његов спомен је вечан.

„Благо томе ко довијек живи,
Имао се рашта и родити“.

Приштина — Гимназија

Драгољуб Морачић (VIII)

Наша анкета

Данашњи средњошколац

Завршавајући овим бројем нашу анкету, са задовољством констатујемо да је анкета одговорила свом задатку. Она је сама себи најречитији коментар и може корисно послужити свакоме који се бави васпитањем омладине.

Изражавајући и овог пута захвалност свима који су нам изнели своја мишљења, напомињемо да је већи број одговора на анкету изостао због тога што је у њима, углавном, говорено исто што и у доветим чланцима.

Молимо све своје претплатнике, како старије, тако и млађе, да нам што пре јаве: **о чему би они желели да се расправља у нашој новој анкети.**

Уредништво

Др Слободан Поповић,
професор Више педагошке школе у Београду

Одломак о карактеру данашњег средњошколца

Успешно испитивање младежи је условљено познавањем улоге наслеђа и васпитних утицања у њеном развоју и друштвених и економских услова под којима она живи.

Поред ученика који одбацују утицање васпитних чинилаца и примају рђаве утицаје који одговарају њиховим ниским нагонима и тежњама, има младих бића чији је развитак одређен вредношћу васпитних утицаја и природом економских и социјалних услова. Срећни су родитељи који могу дати потпуну слободу својим синовима и кћерима, јер ови

имају снаге да одбију сваки штетан утицај, те се правилно развијају. Веома је тежак положај оних васпитача који колебљиву омладину морају да сачувају од рђавих спољашњих уплива и да негују код ње самонадзор, тако да буде способна за предвиђање искушења у животу и управљање својим нагонима и наклоностима. Није мали број средњошколаца који, упркос томе што се о њиховом васпитању брину и родитељи и наставници, у критичној фази развоја, напуштају озбиљан рад и одлазе рђавом друштву за које смисао живота лежи у подавању злим нагонима и страстима. Утицај ниских друштвених група и кругова појачава се грамжљивошћу извесних појединаца и њихових удружења, и један део младежи се одушевљава лажним апостолима и борбом против истине и правичности. Зато што у појединим школама има врло много ђака, наставници се не могу посветити искључиво моралном васпитању саможиве и поводљиве младежи и нису у стању да сами сузбију штетне утицаје које на њу врше покварена друштва. Док истински васпитач негује врлине код омладине, извесни друштвени чиниоци теже да развију код ње зле склоности и нагоне. Њихове утицаје прима један део младежи, особито у срединама у којима се нимало пажња не поклања развијању критичког суђења код ње, и тако се снажи тип дрског и довитљивог средњошколца за кога је смисао живота у материјалном богатству и ниским уживањима. У васпитном заводу који тражи од ђака само памћење, савлађивање обимног градива и спољну дисциплину, тај тип ђака „провлачи се из разреда у разред“, док многи даровити и честити ученици услед тешког материјалног положаја не могу да продуже школовање.

Тачне описе типова средњошколске младежи немогућно је дати без познавања не само њеног материјалног положаја и ваншколских социолошких утицаја на њен развитак него и разних средњих школа. Формирање типова ученика зависи и од природе школе коју посећују. Средње школе се разликују по својој друштвеној функцији и улози у развоју народног живота, те су и резултати васпитања младежи различити.

Васпитачева личност одређује често судбину младежи. Динамичан тип васпитача, стваралац, који се стално развија, потстиче младеж на развијање, и који ствара од разреда радне заједнице, може код многих средњошколаца пробудити и развити добре диспозиције, које би, иначе, биле потиснуте и угушене негативним тежњама.

Смишљеним радом поједине омладинске заједнице помажу васпитна настојања средњих школа и доприносе умном и моралном развоју младежи. На неким местима могу се јасно опазити литерарни, научни и хумани тип, као и спој тих типова. Систематским неговањем посебних диспозиција и дарова код ученика и диференцијацијом наставе у вишим ра-

зредима остварује се принцип правичности у школској стварности и школа постаје средина у којој се млада бића слободно развијају и доживљују најдубље радости. Искрени васпитачи који стварају духовне вредности и боре се за материјално обезбеђење младежи, прилазе јој са разумевањем и стичу њено поверење и љубав, те помажу формирање типа средњошколца који се одликује живим интересом за истраживање истине, уметничка дела и моралну акцију у друштвеном животу*).

Сима Цуцић,

наставник Грађанске школе у Петровграду

Ђак наше школе, грађанске, је засебна врста средњошколца. Истина је да и наш грађанац има извесних особина које одликују сваког средњошколца, сваког ђака, сваког дечака уопште. Па ипак он се доста издваја неким особинама, које срећемо само код њега. Кадгод је реч о омладини, било којој, испоље се две крајности: једни који је грде (њих је више!) и други који је бране. И једни и други су, на жалост, често у заблуди: и једни и други не познају довољно ту омладину о којој пишу. Омладина није ни сувише рђава ни сувише добра. Ни боља ни гора од оне која је пре ње била ни која ће после ње доћи. Зар нису баш уочи ратова (балканских и светског) напали ондашњу омладину, како је недостојна и томе слично. И шта се десило... Тако се чини и сада и, разуме се, греша се.

Има много фактора који утичу на формирање нашег грађанца. Сваки од њих оставља на њему по једну бразду. Пре свега социјални положај. Није без разлога речено да је наша школа — сиротињска школа. Она би се, можда, једино могла упоредити са учитељском школом (само у томе погледу). Даље, они долазе у наше школе без икакве селекције. Упадљив је и прилив мањинских ђака. То, и још много друго, издваја нашег грађанца од осталих другова — средњошколаца. Већина послератне деце пати од осећања мале вредности. Експериментима је утврђено да и сиромаштво знатно утиче на појачање тог осећања. Штерн је, такође, сигурно утврдио да и извесна закашњавања у дечијем духовном развоју могу потицати из истог узрока. Тај печат неке душевне суморности носи велики број наших ђака и у школу и кроз

*) О душевном животу наше средњошколске младежи и њеном васпитању д-р Слободан Поповић говори подробно у својим радовима: Индивидуална психологија и васпитање омладине за колективан рад (1931), Самоискази као средства за вежбање младежи у самопосматрању (1933), О сузбијању лажи код омладине у доба сазревања (1934), Васпитање омладине (1936) и Два прилога методици наставе књижевности и психологији младости (1938).

живот. У местима, мањим, где је наша школа највиша школа, стање је знатно боље.

Отуда се од наших ђака не може очекивати блистави резултати. Такав ђак, у већини, захтева посебан начин рада, који се битно разликује од осталог средњошколског. Не може се казати да је наш грађанац лењ. Свакако да није лењи него остали ђаци. Он једино није свестан рада који се од њега тражи и нема увек услова за такав рад. Не воли, такође, предмете, који су „тешки“. Тешко га је привући на кабинетски рад, али зато показује и нарочиту вољу, марљивост, па чак и вештину за све што је практично. Сва је штета што наше школе нису снабдевене потребним радионицама и другим одељењима и прибором потребним за извођење свих тих практичних предмета. Сналажење и трезвено гледање такође карактерише нашег грађанца. Често су „маторији“ од својих вршњака — гимназијалаца.

Зар треба напомињати да и они читају само оне књиге које им се не препоручују, да гледају само оне филмове који им се забрањују и да су луди за фудбалом. Ето, по томе су род рођени са свима ђацима на кугли земаљској.

Већим старањем уопште, подупирањем, стварањем бољих услова за живот, бар док иду у школу и нарочито оснивањем домова за сеоску децу — много би се учинило за квалитет нашег грађанца. Онда би смои ми могли, с пуним правом, тражити од њих веће замахе. Овако личимо на оне који само траже, много траже, а врло мало или нимало не дају.

Тежак је наш средњошколски, ђачки проблем. Тежак, али не и нерешљив. Можда је судбина наших средњошколаца само у нашим рукама...

Рад и дар у животу човека

Несумњиво је да у раду знатну улогу игра дар. Он је снага која одржава рад, која даје вољу за рад и која чини рад прогресивнијим, напреднијим. А како је рад у тесној вези са човеком, то се улога дара преноси и на њега. Јер рад, у врло широком схватању, претставља живот. Човек који не ради не живи, јер живети значи учествовати у данашњици, одржавати је и доприносити њеном напретку, а то се постиже само радом. Занимљиво је сад какву улогу у свему томе игра дар.

Некада се сматрало да су за живот потребни људи универзално образовани, и уколико је човек био шире образован, утолико су га више ценили. Питање је да ли је тада дар играо неку улогу у животу човека? Јесте, јер ма коли-

ко да је он био широко образован, она врста рада за коју је био обдарен, истицала се. Међутим, временом променио се и живот и његови захтеви. Место некадашњег универзалног човека, поставља се данас стручни човек. Данашњи живот тражи стручњаке. Сада долази до изражаја дар, јер човек може изабрати ону струку за коју има дара, што несумњиво доприноси животу и његовом напретку. Замислите живот, који воде стручњаци, са вољом и знањем. Колики напредак, колика тачност и дубина рада. Свет цвета. А да ли је тако? На жалост, није. Живот тражи стручњаке, можда их и добија, али какве? Без дара, тј. без воље и смисла за рад. Јер данас свет не гледа на дар, него на своје обезбеђење.

Вршац — Учитељска школа

Јурај Вишез (V)

Смрт Карела Чапека

Нема више Карела Чапека, творца и претставника савремене чешке књижевности. Он је отргнут од народа када тама обвија његову домовину и када јој је он најпотребнији. Умро је 25 децембра на крају тешке и по чешки народ катастрофалне 1938 године. До последњег часа остао је уз свој народ храбрећи га да издржи у тешким часовима који су га задесили. И док се септембра месеца спушта велика тама над Чехословачком, он настоји до последњег тренутка да је растера зрачком светлости. Он не успева. Тама се спустила над братском нам Чехословачком, али он гледа с надом у будућност. Он је свестан положаја у који је запао његов народ, зато он апелује на њега да буде уједињен ради изградње боље будућности. Карел Чапек је књижевник, хуманиста, филозоф. Као књижевник први пут се појавио са својим двема приповеткама „Краконошов врт“ и „Сјајне дубине“, које је написао заједно са братом Јосифом. Настављајући свој књижевни рад, написао је безброј приповедака, романа, репортажа и новинарских чланака. Написао је две савремене драме: „Белу болест“ и „Мајка“ које претстављају напаћено човечанство, чији се вапај чује усред последњих светских догађаја. „Бела болест“ је давана код нас и доживела је огроман успех. Однос између Чапека и читаоца је толико присан, да нас он наводи, да видимо да је он из дубине душе био прави журналиста. И на овом пољу радио је савесно тако да је оставио дубоки траг једног поштеног и вредног рада. Његове чланке у „Лидовим новинама“, чији је био сарадник, читала је чешка јавност са одушевљењем. Када су настали судбоносни дани по чешки народ крајем септембра ове године, његова два чланка „Мо-

литва овога вечера“ и „Молитва за истину“, прочитани су са највећим интересовањем од стране чешког народа, који је у исто време испољио жељу и жудњу за истином и правдом. Чешки народ није у Чапеку изгубио само највећег књижевника модерне чешке књижевности, него и хуманисту, филозофа, настављача Масарикових идеала слободе и напретка. За Чапека су национална слобода, истина и човечност били главни циљеви живота. Његовом смрћу имаће прилике наша штампа и јавност да му ода последње признање, као великој и крупној личности модерне чешке књижевности, а такође као личности чврстог и поштеног карактера, која се мора волети. Губитком Карела Чапека тешко је погођен чешки народ, с њим смо погођени и ми. Ми искрено оплакујемо његову смрт, јер је она дошла изненада када је он највише давао и када је био најпотребнији. Зато је његова смрт болно одјекнула како у његовој рођеној земљи тако и ван граница његове домовине.

Београд — друга мушка гимназија

Војин Вишацки (VI)

Карел Чапек:

Молитва чехословачког народа

Боже, који си створио ову красну земљу, Ти видиш наш бол и разочарење. Теби не морамо говорити, како нам је и како су погнуте наше главе. Не од срамоте, јер немамо зашто да се стидимо и када нас судбина бије железним прутом. Не зато што бисмо испољили мало одважности. Наш народ није изгубио ништа од своје части. Изгубио је само комад свога тела. Ми смо као човек којег је захватио зубчани точак. Већ при првом и најстрашнијем болу осећа да живи. Наш народ живи и управо због тог прејаког бола осећамо како прејако, како дубоко живи.

Боже, који си створио овај народ, Теби не морамо ништа говорити, али бар за нас, усамљене, наша уста и наша срца покушавају да изразе оно што не морамо никада изгубити, а то је вера. Вера у себе самог и вера у своју историју. Верујемо да у историји нисмо стали и да нећемо стати уз рђаву страну. Верујемо да је на нашој страни и у нашем настојању више будућности, више онога што ће узрасти и понети плод, него на страни насиља и привремене моћи. Истина је виша него сила, јер је трајна. Али већ у овом тешком часу морамо бити свесни обавезе, да на ту будућност не смемо чекати са рукама у крилу. Ми ћемо више него досада радити за свој народ, за његову унутрашњу силу и јединство. Уколико будемо створили бољи пук од свога народа, утолико ћемо више учинити и за бољу страну историје.

И у нашој се судбини одиграва светско збивање, које ће са великом и славном нужношћу напредовати и даље. Ми и немамо зашто да се бојимо светског развитака. Напротив, свако насиље на општу људску потребу слободе, мира и једнакости међу људима и народима краткотрајно је. Морамо неизмерно много радити само за себе, морамо још више волети свој народ, морамо се још више волети међу собом. Верујемо да је и у том и баш у том наша велика мисија у свету. Изградити из себе народ у сваком погледу способан за бољу будућност него што је садашња привремена тамна епизода европске повести.

Боже, не молимо Те да нас осветиш, али Те молимо да свакоме од нас удахнеш дух поверења и да никоме не допустиш да узалудно очајава, него да већ сада тражи како може бити користан у будућим задацима вечног народа. Очајници, дакле, нису нам потребни. Треба нам вера. Треба нам унутрашња снага. Треба нам делотворна љубав, која ће нас удесетостручити. Никада неће бити мален онај народ, који се не да поколебати у својој вери у будућност и своје раду за бољу сутрашњицу.

Вршац — Гимназија

Превела са чешког
Ружица Недељковић (VIa)

Копачима на водоводу

другу М. Н.

Већ неколико дана киша пада
Досадна, монотона јесења киша;
Пуна пакости и злобе,
Киша која кости леди.
Већ неколико дана пада ледена киша...

Сагнути по цео дан, радите ви, од јутра до у мркли мрак
У подераним кошуљама.
Црне набрекле мишице вире испод њих
Пуне снаге и воље,
Али најежене од кише која кости леди...

Неумерно замахујете будацима вашим.
По цео дан вадите земљу из рупа,
По цео дан полажете водоводне цеви,
А у подне једете суха хлеба,
Док ледена киша пада и леди кости ваше...

Почео је падати снег.
Промичу већ прве пахуљице, а ви радите још
У подераним кошуљама од зоре до у ноћ.
Једете хлеб помешан са пахуљицама снега
Док први снег пада на вас и ветар кости леди...

Песма је ваша ветар, а мелем снег и киша.
Они вас прате на раду већ неколико дана.
Од раног јутра па до мрака
Радите ви
Уз њихову бесну музику и игру која кости леди.

Ваљево — Гимназија

Драг. Дивљановић (VIII)

Незаборављени час

Звонце је звонило... Хука, лупа, трљање дланова уз међусобно сагледање пребледелих лица међу друговима и најзад мир... „Другови, будите мирни сад је математика“ — дршћући рече редар, као да је то изговарао стојећи у леду. „Дај де, Мишо, оне прибелешке; шта је причао прошлог часа, питаће“ — рече један од њих уз грчевито трљање дланова. Док је један читао последњу лекцију, неколицина је пажљиво слушала, пратећи сваку гримасу на његову лицу. Врата се отворише и наставник уђе, док се гомила, скупљена око читача, распршта по учионици, и за трен ока, сви су на месту...

Почело је предавање. Први који је изашао пред таблу, био је наш друг — наша свакодневна жртва, јер смо га увек гурали и ударали због његова понашања и ограничености, коју смо, готово сви, запажали. Свако питање за њега није важило. Односно он на њега није хтео одмах одговорити, већ је увек заобилазио — да ли из навике или намерно, то не знам! — Главно да последњу лекцију није умео лепо објаснити, јер се врло тешко изражавао. И баш тога часа добио је питање за које је било потребно умесно сналажење у изражавању и објашњавању. Његово записивање и неуспели покушаји да објасни оно што зна, револтирали су наставника. И место оног строгог, заповедничког гласа, он почиње врло тихо, као мајка детету: „Ставите једну даску од десет сантиметара ширине на овај под и покушајте да је пређете, свако ће прећи. А ако се та даска издигне на три-четири метра у висину, онда колико ће се њих усудити да пређе преко ње? — Тако и ви страхујете при изражавању: страхујете, немате смелости да кажете и оно што вам је јасно, а све због нерада“. Ми смо сви ћутали и пажљивије слушали његове речи него обично. Он мало застаде па настави: „Видите ли како се трговци довијају да би се одржали у времену: не дају да их време прегази. Они се труде да нађу нешто ново — привлачно, само да би радили и да би сачували трговину да не замре. Једни се труде и траже све ново и ново — стварају моду, док се неки држе објеката старе трговине. Отуда су овим последњим и криви „Бата“ и „Тата“ који раде, иду напред, траже ново, а старо одбацују. Примените то сада на вас. Ако ви нећете ићи напред, шта ће онда бити?! Претстављаћете само замртвелу — устајалу барицу. Оставимо рад у школи. Кажете да волите спорт. То је лепа особина. Али како гајите ту грану? — то ми је непојмљиво. — И поред хигијене коју сте учили, ипак вас видим да се гурате по прабини и гутате је, отимајући се око оне лопте, а не умете да у слободном времену изађете на пољану, и тамо се поиграте.

Такво гајење спорта је штетно; то у ствари није гајење, већ злоупотребљавање те гране. Има још једна важна ствар коју сам код вас приметио и коју ћу вам рећи, а то је, да недовољно познајете школске предмете и преко уџбеника! Зашто се држите само уџбеника?! — Где су вам књиге из библиотеке...?! — Децо, такав рад вас не води напретку већ само пропасти. Немојте допустити да се развије устајалост духа; погледајте примере претходних генерација: оне што су дале то нам је и сада од вредности, а ове младе генерације, ретко кога члана дају као културног радника. Затим, код нас се ради примитивно: сумњам да је и сада у неким селима избачено дрвено рало! — Наши продају земљу досељеним странцима: то је врло опасна заразна клица. То треба лечити, наоружати се против тога и сузбијати. Кома све то пада у дужност? — Свакако учитељу! Овај модернизам и леност ће нам причинити да нас други преплаве и узму нашу земљу, а ми ћемо у аргатовање“.

Звонце је дало знак да је час завршен.

Сви смо изашли из учионице у двориште. На лицима својих другова примећивао сам утученост, замишљеност. Мало су разговарали; стајали су оборених глава и, држећи руке у џеповима, нервозно копкали ногама по песку. Покаткад би се чуло да неки добаци: „Бога ми, он је у праву!“

Тога дана они први пут осетише топлину љубави свога наставника према њима. Први пут у њему видеше пријатеља-родитеља, а уједно разумеше прави циљ учитељског позива. Сада им је тај позив светији, милији и узвишенији. Они су искрено у души признали да су речи овог човека пуне истине — а нимало злобе...

... Отишао сам кући замишљен. Мислио сам о часу математике, али не о обрасцима и цифрама, већ о дирљивим речима свога учитеља. И сам сам у њима нашао само добро — и ништа више. Ове речи пуне пријатељства, утицале су на мене као и на остале моје другове. Последица њихова утицаја јесте дубоки траг у души и већа енергија за рад, а овај час остаје ми незабораван.

Београд — Мушка учитељска школа

Милош Петрић (III)

Два сусрета

„Живот је сан“ — кажу многи. И заиста, има догађаја и људи из нашег живота за које нам се чини да смо их доживели, односно видели само у сну.

Једнога дана ушао је у разред са љубичицом у рупици од ревера и виолином под мишком. Био је ведар, насмејан, а очи су му имале боју мајског неба. Видећи га са виоли-

ном, група младића жељних песме, весела, окупи га с молбом: „Ваташка, засвирај нешто!“ И Ваташка је засвирао. У почетку је виолина певала тихо, замишљено, као да тражи нешто. Касније су њени звуци постали снажни, разиграни, преплићући се као валови у бури младости. Акорди су јурили по разреду, завиривали у душу сваког шестошколца, откривали му живот. А он, Ваташка, као да је срастао с виолином. Несташни, плави праменови његове косе поигравали су по такту музике; очи су му пратиле трептаје жица — он је живео.

Заједљива јесења киша терана ветром шиба групу гологлавих младића, који стоје међу крстовима пред једним гробом. То су они исти ученици, тако весели оног мајског поподнева. Сада немо, тупо гледају на натпис белог крста и покушавају кроз копрену суза да прочитају име на црној плочи. На њој је име оног плавокосог свирача, њихова друга — Ваташке. Кроз гомилу се с времена на време тихо провлачи шапат: „Ваташка, Ваташка!“ Али ветар брзо носи ове чудне поздраве. Гледајући крст, младићи мисле на насмејаног друга с очима као мајско небо и питају се зашто то није само страхан сан.

Вршац — Гимназија

Василије Попа (VIIб)

Наша школа

Неугледна мала зграда
У блатњавом крају села,
То је школа наша сада
Окружена жбуном јела.

Покровитељ свети Сава
Нашу школу вечно чува.
Он је њена дична слава
Кад северац хладни дува.

Подигли је наши стари
Да им деца наук приме,
Да науче многе ствари,
Да сештују и братиме.

Ми волимо нашу школу
Из дубине душе своје.
И у срећи, и у болу,
Сећамо се школе своје.

Београд — Седма мушка гимназија

Боривоје Кнежевић (VI)

За наше село

Село и сељак, које ја познајем, подвргнути рационалистичкој критици

(Свршетак)

Наш сељак тражи да му се докаже делом. Једна врло добра установа, коју сам летос посматрала, показала ми је како се најлакше прилази сељаку и како је најлакше про-

свећивати и унапређивати наше село. Задужбина Николе Спасића основала је два домаћичка течаја, један у опленачком а други у орашачком срезу. Првим течајевима пришло се с неповерењем. Сељаци нису много марили за ту новотарију, али кад су видели да је корисно и што је главно да се ништа не плаћа, сви су почели да се грабе да би дали своје девојке у ту школу. Ишле су све девојке, ретко да се у ком селу наша једна или две да нису ишле. Училе су све оно што је потребно мајци и домаћици на селу и што многе од њих не знају. Ма да су три месеца недовољно време да се стекне једно потпуно и стручно знање о свему, ипак то не сме да се потцењује. Није претерано ако кажем да је ово у многоне допринело сеоским женама, које се као раднице, домаћице и мајке налазе у много тежем положају него мушкарац. Слушала сам где један домаћин говори гледајући на вашару девојку за свога сина: „Писмена је а учила је и домаћичку школу“. Значи да и сељак увиђа да је потребно да жена буде интелигентна.

Шумадиски сељак је врло бистар, само ту бистрину треба управити на корисне ствари. Поред домаћичких школа Задужбина Николе Спасића отварала је и пчеларске течајеве и тиме основала модерно пчеларење у нашим крајевима. И ту се показало како се сељаци интересују за корисне ствари. Наравно да у селима има и таквих, које је тешко нагнати да ишта раде, али има и велики број бодрих духова, који просто на просто воле да нешто знају. Сеоска интелигенција, коју свуда сачињавају свештеник и учитељ, могла би много да помогне и унапреди село. Млад учитељ долази у село са много идеала и искрено воли село. Он говори сељацима о многим добрим стварима, оснива пољопривредну задругу, бори се против зеленаша, против оних кобних Ђипикових паука, који својим невидљивим пипцима, многима сишу крв. Сада су ту сеоски бакалин и механција да се боре против учитеља. Они прво хушкају сељаке, одвраћају их „добронамерним“ саветима од тог „ветрогоње“: „Море не знате ви шта он смера, 'оће човек комуну па то ти је“ и дебели механција слегне важно раменима и направи још важнију гримасу. Сељака то зачуди, не зна исто онако као што и механција не зна шта значе те речи, али ипак није толико глуп да не увиди да му је учитељ већи пријатељ. Наравно, да сељак не сме да увиди да је учитељ у праву ако је већ дужан механцији. Кад ови „савети“ немају успеха, сеоски зеленаш ће помно да прати живот учитељев и ако ништа друго не пронађе, пронаћи ће бар да је учитељ „против владе“. Настаје тужакање, које се обично свршава учитељевим поразом. И наш учакупи своје ствари, иде на друго место и најчешће се умири, а паук остаје и крпи искидану мрежу.

Ипак има напредних села, за наше прилике. Знам једно

село поред Аранђеловца у коме су четири задруге: пољопривредна, кредитна, виноградарска и здравствена. Сељаци се скоро и разликују од других, а и њихове куће су боље, намештај лепши. Таква села се појављују све више. Нека села добијају и водовод, а свакако да није далеко ни до електрике, јер електрична линија која ће снабдевати Крагујевац иде преко села, те је вероватно да ће сељаци тражити да се и за њих одвоји која линија.

За село треба да се ради, много да се ради, јер је наш сељак главни произвођач и основица наше државе те се према култури сељака мери наша народна култура. Наше село је било дуго запостављено, али има неколико година от како је почело озбиљно да се ради и надајмо се без много оптимизма да ће ускоро поћи једним новим и бољим путем. Да ли ће то напредовање бити брже или спорије, не зависи од сељака него од интелигенције.

Београд — Прва женска гимназија

Станица Буровац (VII)

Своме добром наставнику

(Песма спевана г. Ахмету Омерхоџићу, наставнику)

Ти, који ми даде
Знања свога део,
Наставниче драги,
Бог те поживео!

Више но што треба
Радио си за нас,
Људи вредни, добри,
Да постану од нас.

У школи и свуда
Добар си нам био,
Рад мене и ђака
С чела зној си лио.

Строг си као отац,
Добар као мајка.
Дуг живот и срећа
Пратила Те свагда!

Наставниче драги,
Хвала Теби, хвала,
За све што учини
Велика Ти хвала!

Дервенша — Грађанска школа

Рајко Скварица (IV)

Једна моја успомена

Често се у нашој свести уреже неки мали догађај, којег се дуго сећамо са тихим и болним осећањем, али ипак помешаним са нечим милим и лепим.

Сутоп је обавијао земљу својим ружичастим пламеном. Сунце је било већ скоро зашло. Само је бацало крваву сенку на плави Јадран. Све је било тихо, свечано... Али и тако величанствено!

Ја сам лежала на једној доста ниској стени, која је била стрмо нагнута над морем. Лежала сам непомично, са очима

упртим некуд далеко, далеко. Нисам мислила ништа и нисам хтела да мислим. Била сам у овом тренутку срећна; живот ми је изгледао леп.

Сунца није било више на плавом небу и спуштало се тихо и благо приморско вече. У том тренутку један мали чун приспео је уз обалу, сасвим близу мене.

Стари, поцепан и изнемогао рибар вукао је мрежу из воде. Она, можда, није била тако тешка, али је његове слабачке руке нису могле извући. Он је био слаб и неспособан за рад, али... морао је живети, морао је сносити тешку судбину и у последњим годинама пробијати се кроз оштре стене и бурне таласе нашега живота. Ја сам му пришла. Повукла сам мрежу и извукла је из воде. Ја, дете, које сам тек ступила у живот, и који сам тек овог часа познала у његовој правој боји, била сам јача од овог човека, који га је сасвим добро познавао, и који је, можда некада и тешке ланце извлачио. Његове тамне очи имале су још сјаја, и оне једине показивале су на њему некадању снагу и вољу. А поглед? Ах, тај поглед, никада нећу заборавити!... Он је био тако благ и захвалан, али и тако поучан. У овом погледу ја сам прочитала шта значи живот, на каква нас искушења он ставља и кроз какве нас кланце води.

Била је ноћ, ведро и звездано. Боже, да ли ће и мој живот бити тако ведар као ноћ када сам га први пут јасно упознала?

Приштина — Гимназија

Бранислава Поповић (V₁)

Први корак за остварење средњошколско-омладинских права и дужности*

Ученици Мушке учитељске школе у Београду, које педагошке докрине терају на размишљање о вођењу омладине уопште, поставили су себи један узвишен задатак, којим се не решава проблем личности или појединих школа, већ проблем средњошколског духа и живот средњошколског омладинца уопште.

Користим прилику и гостопримство угледног „Новог средњошколца“ и желим да овим кратким приказом наше посете друговима и другарицама из Вршца упознам све наше пријатеље о нашим плановима.

Одмах да Вам кажемо да нисмо у свему задовољни бес-

* Стручна обрада по предавањима г. Павића, нашега вредног наставника за здравствено старање.

прекорно изведеним програмом, отварањем Ваше ђачке „Савремене читаонице“, утакмицама у фудбалу и одбојци. Узгред речено код ових утакмица личили смо на све, само не на младе интелектуалце, обзиром на спољашњу опрему, али смо зато духовно и братски били близу, што нам је и био циљ. Том приликом на самом игралишту поздравио нас је наш судија и наставник г. Павић из Београда и између осталог рекао: „Омладинци, нека Бог да да се још који пут састанемо, али тада нека Ваша спољашњост одговара вашем културном нивоу и душевном развићу“ ...

И за посматрача и за такмичара ове фер утакмице значиле су мали спортски и другарски догађај, то признајем иако је моја страна изгубила. Па опет подвлачим крај свега најлепшега нисмо потпуно задовољни. Даље, зар смемо бити задовољни лепим проводом на „Трезвењачком поселу“ са прикладним програмом и игранком? Заиста савременом и очинском тактиком Вашег г. Директора Зарића, који се свакога часа појављивао међу нама насмејан и очигледно задовољан? Нисмо задовољни ни оном другарском обилном заједничком вечером коју сте нам приредили. А ево разлога из којих нисмо задовољни.

Све је то прошлост, која се неће скоро поновити, јер ми, средњошколци, немамо својих домова, своја игралишта, а крај тога немамо јединственог духа и радње и ми нисмо у могућности да се једни другима одужимо. Ето због тога нисмо задовољни, то нас боли и због тога позивамо све другове и другарице на сарадњу да нас помогну у нашем настојању за остварење средњошколско-омладинских права и дужности у виду:

- примењене хигијене,
- примењене педагогије и
- примењеног проживљавања народа и рада.

Да овај план изведемо, потребно је да се духовно ујединимо, да употребимо свој омладински полет и снагу корисно за нас и поколења. Ми старији ученици врло добро знамо и осећамо да наше снаге које су разбацане пропадају, само због тога што немамо један искристализован средњошколско-омладински живот и рационалну разоноду данашњице. Што нас привлачи улица и асимилира, није чудо, јер уважени Цвијић је рекао: „Онај ко уграби згуду да непосредно делује на неутралне и слободне елементе њему ће бити наклоњени“.

Мислим да ми је дозвољено у овом нашем часопису да кажем да ми желимо и пожељкујемо осим научног рада у учионици и разоноду, коју нам данашњица намеће. Ми желимо осим свега и да искористимо наше југословенске планине, море и сунце и то обавезно сви. То на први поглед претставља просветну револуцију. Али ја кажем не просветну

револуцију већ здравствену педагошку и радну примену у природи.

За данас морам да завршим и да поздравим у име својих другова све Вас сматрајући Вас у исто време нашим сарадницима, како би смо лакше извукли прву бразду и приближили се коначном циљу, остварењу средњошколско-омладинских права и дужности. У том циљу послаћемо Вам ускоро једно другарско писмо у којему молимо све омладинце и омладинке да нам доставе своја изворна и оригинална мишљења о организацији здравствено-другарско-спортског васпитања. Осим тога жељни смо одржати почетком фебруара једну средњошколску конференцију у Београду, на којој би смо расправљали о нашем средњошколско-омладинском животу.

Београд — Мушка учитељска школа Б. Лечић (IV)

Годишња времена

Снегови се топе,
Зелени се трава,
А дани су дужи
Када се то дешава?

Киша пада, пљушти,
Тичице су неме,
Лишће жуто шушти
Које је то време?

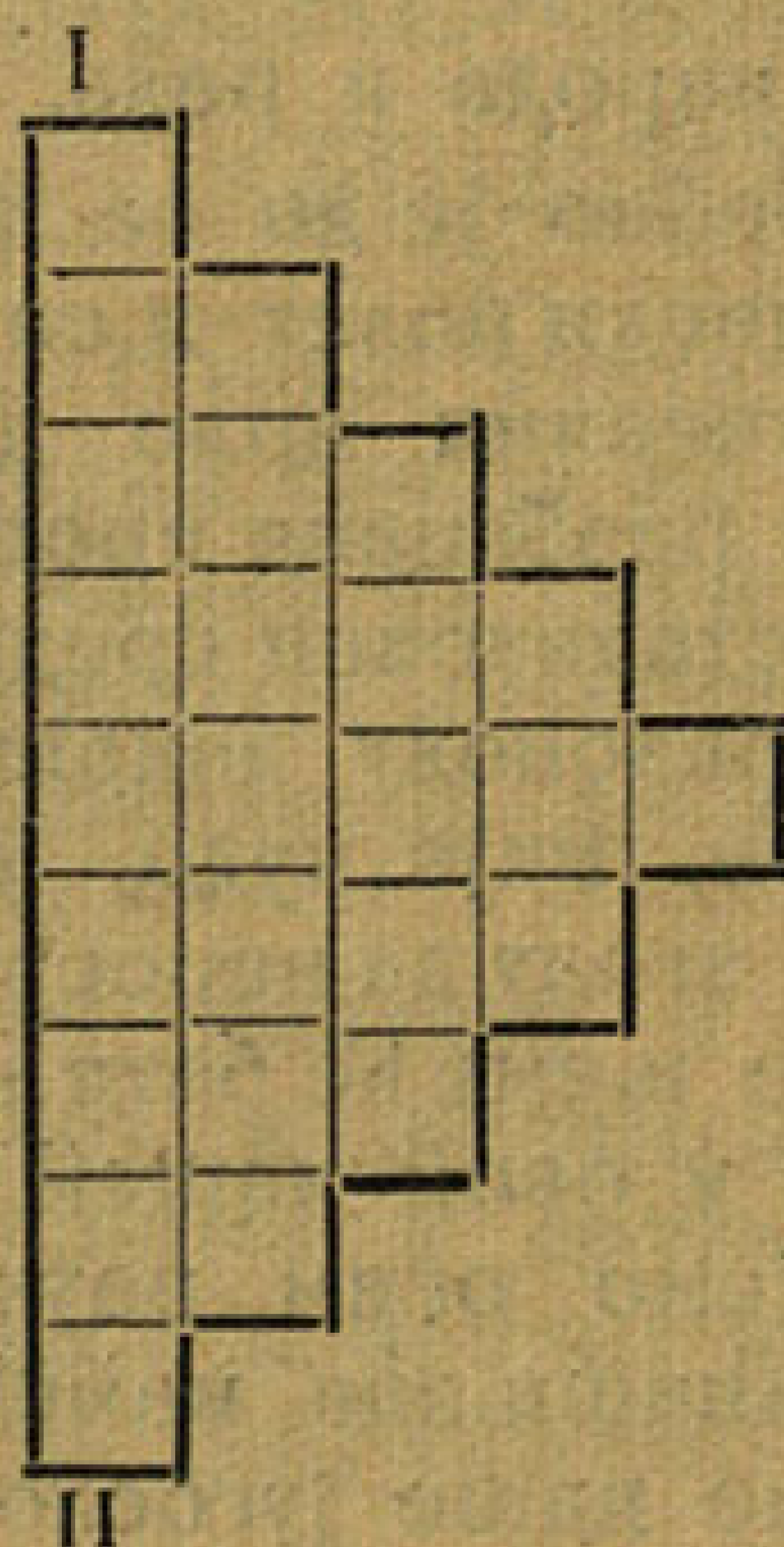
Сунашце пригрева
Зажутела њива.
Реците ми, децо,
Кад баш то бива?

Снег покрио поље,
Деца су на леду
Ово време године
Које је по реду?

Београд — Грађанска школа

Љубомир Симић

З а б а в н и д е о

- Сугласник
- На (немачки)
- Поклон
- Морска животиња
- Женско име
- Део тела
- Часовник
- Упитна зам.
- Самогласник

од I-II море

Вршац — Грађанска школа

Ирена Шандор (II)

Ребус

К
|
ПР Л '5 + 1''''

Вршац — Гимназија

Срђан Дечермић

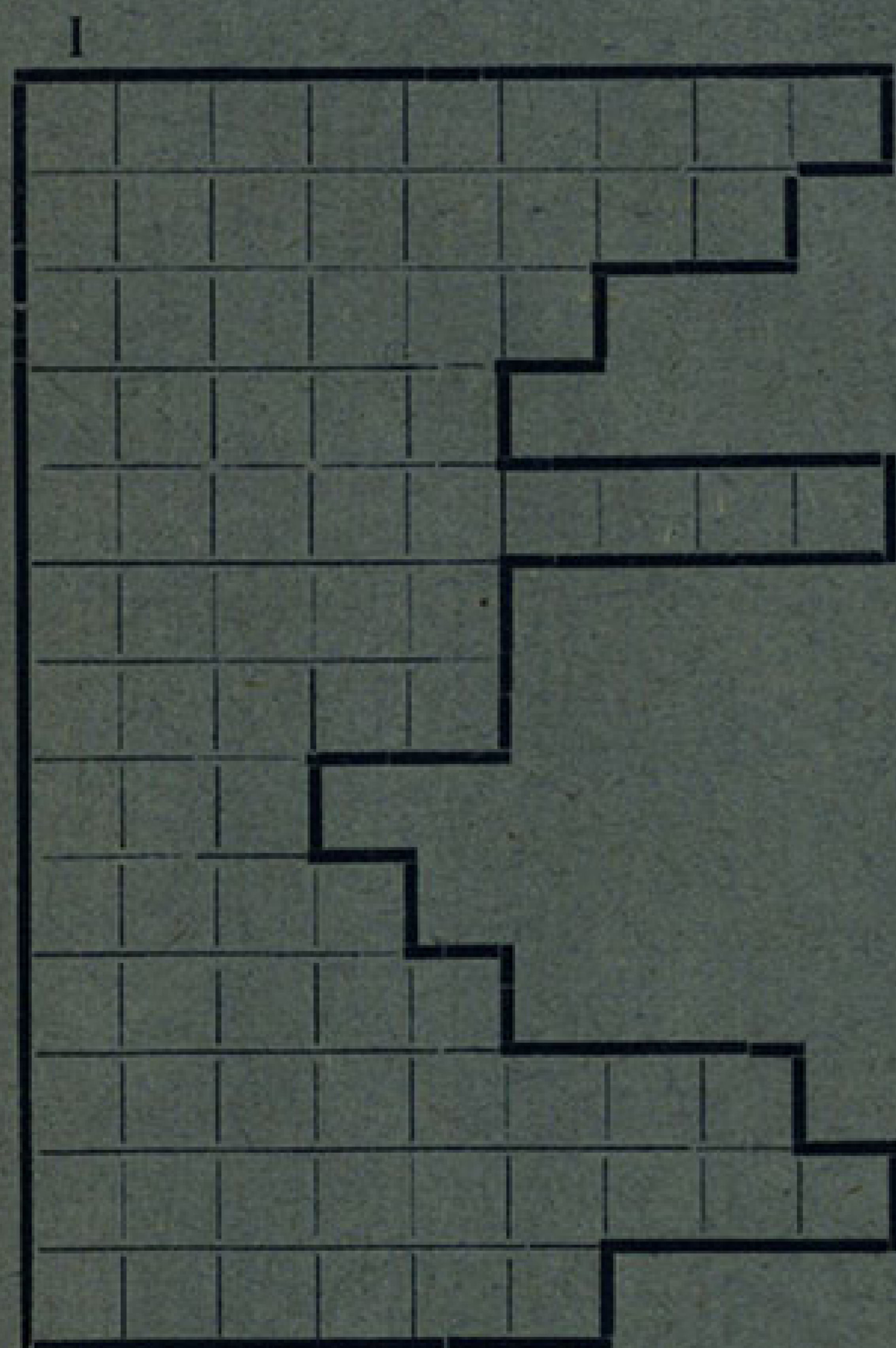
Испуњалке

	1	2	3	4	5	6
1						
2						
3						
4						
5						
6						

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1) Грчка пророчица; 2) Мушко име; 3) На-ша покрајинска река (2 падеж); 4) Кованица од: онај који пешачи; 5) Није ово (у сељачком изражавању); 6) Сицилија (назив у средњем веку).

Београд — VII мушка гимназија

Слободан Паншић

Јеврејска држава
школска књига
река у Азији
мушко име
век
дивља животиња
један метал
наше острво
јаја од рибе
домаћа животиња
Руска покрајина у Азији
историски град
тако је!

II

Од I—II човек који је живео пре историје

Бачка Тоцола — Грађанска школа

Александар Јукас (IIб)

Водоравно и усправно: 1) река у Европи, 2) један облик глагола уливати 3) метал, 4. авет у пад., 5) пре зиме писца Бирка.

Приштина — Гимназија

Предраг Јовановић (IV)

Непотпуна адреса

Д-р
АЦА И. ВИЛМОВ

Село куда писмо иде
Сваке добре очи виде

Вршци — Гимназија

Барбу Иконија (IIIp)

Исправка. У 3 броју нашег листа на страни 16 случајном омашком отштампано је испод песме „Тужна јесен“ Бачка Топола, а треба да буде Бачка Паланка.

Други наградни конкурс „Новог средњошколца“

Примајући радове својих сарадника, Уредништво „Новог средњошколца“ запазило је да је мали број састава који приказују догађаје из ђачког живота. Знајући да је „Ђаковање — царовање“, Уредништво жели од идућег броја редовно да доноси по коју причу те врсте. У вези с тим расписује свој

Други наградни конкурс

Предмет приче мора бити искључиво из ђачког живота. По обиму не сме бити дужа од две штампане странице нашег листа. Радови се примају одмах. Према оцени Уредништва свака успела прича биће отштампана у листу, а на крају школске године послаћемо у мајском броју листа свима претплатницима по један купон, који ће они испунити и дати свој суд о најбољој отштампаној причи. Тако ће у додељивању награда учествовати сви наши претплатници. Радови који добију највећи број гласова биће награђени овим наградама:

Прва награда	100.— динара
Друга „	50.— динара
Трећа „	50.— динара

Уредништво